

Jaksokirja - oppimistavoitteet

- Tuntee yleisimmät hermoston kasvainten sekä metastaaasien aiheuttamat neurologiset oireet
- Tietää meningeooman ja gliooman kliiniset piirteet
- Tietää keskushermoston kasvainten yleiset hoitoperiaatteet

Punainen = hallitse, osaa käyttää tai soveltaa

Sininen = tiedä, tunnista, ymmärrä

Vihreä = erityisosaamista, hyödyllistä neurologiasta kiinnostuneille

Aivokasvaimet, epidemiologiaa

- Kallonsisäisiä kasvaimia, jotka lähtöisin joko aivokudoksesta tai aivokalvoista
- Ilmaantuvuus (insidenssi) n. 800 / vuosi Suomessa
- Suomessa elossa n. 3 000 aivokasvainpotilasta
- Gliomat ovat yleisimmät ja meningeomat toiseksi yleisimmät aivokasvaimet
- Keuhko-, rinta- ja munuaissyöpä sekä melanooma ovat yleisimmät aivometastaasin primaarituumorit

Kallonsisäiset kasvaimet

- Meningeomat
- Hypofyysiadenooma
- Akustikusneurinooma
- NF1, NF2, VHL
- Hemangioblastooma
- Gliomat
  - Astrosytooma (I-IV)
- Piloosyyttinen astrocytooma
  - gr. I astrocytooma
- Medulloblastooma
- Kraniofaryngeooma
- Kallonsisäiset metastaasit

NF = neufibromatoosi

VHL = Hippel Lindau oireyhtymä, von Hippel Lindau sairaus

**Yleisimmät hermoston kasvainten
sekä metastaasien aiheuttamat
neurologiset oireet**

Hermoston kasvainten sekä metastaasien aiheuttamat neurologiset oireet

- Ei-paikallistavat oireet
  - Toonis-klooninen epileptinen kohtaus ("GM-kohtaus")
  - Päänsärky
  - Psyykemuutos (osin paikallistaa otsalohkoon)
- Kohonnut kallonsisäinen paine
  - Progressiivinen päänsärky, oksentelu, muutos tajunnantasossa
- Paikallistavat oireet
  - Frontaalilohkosta, temporaalilohkosta, parietaalilohkosta, oksipitaalilohkosta alkunsa saavat oireet

Kohonnut kallonsisäinen paine

- Progressiivinen päänsärky, oksentelu, muutos tajunnantasossa
- Neurologisessa statuksessa salpausnysty (staasipapilla)
- Äkilliset nopeasti ohimenevät näön hämärtymiset (visual obscurations), kaksoiskuvat (VI-aivohermon pareesi), tajunnantason lasku, kuolema

Salpausnysty eli staasipapilla - aivopaine koholla

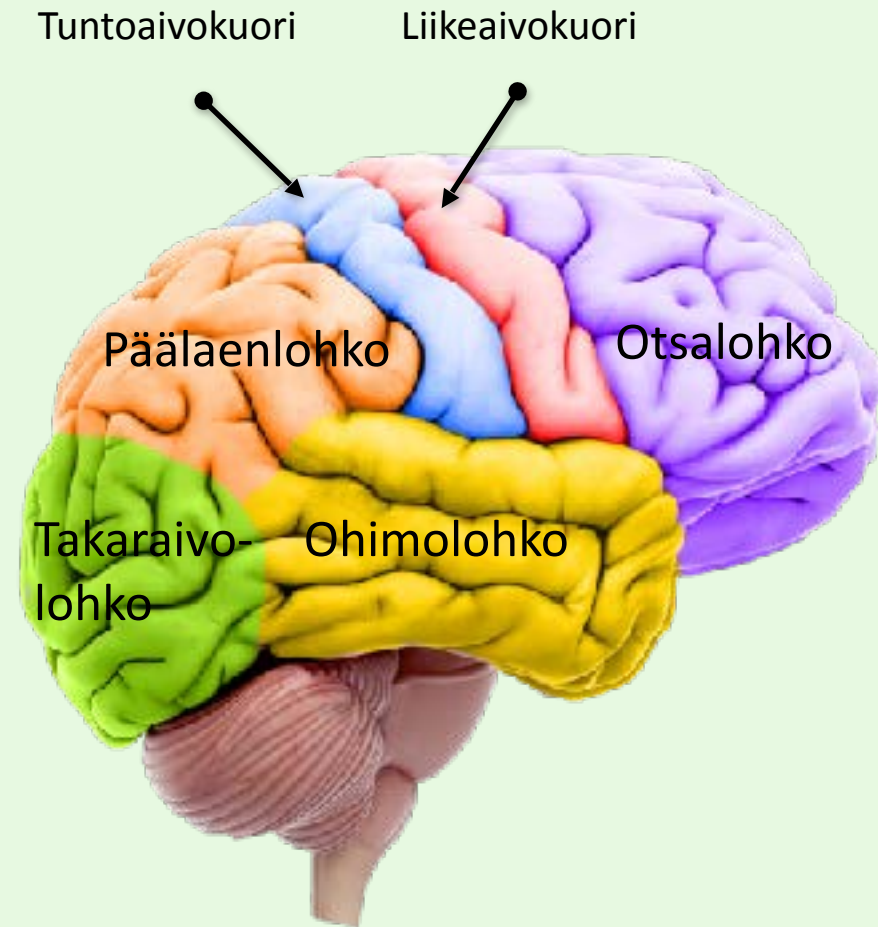
Näköhermon pää
turvonnut (koholla)

Verenvuotoja
nähtävissä

Verisuonet osin hämärtyneet ja
turvotusnesteen peittämiä

Paikallistavia oireita (1)

- **Otsalohko**
Hidastuminen, aloitekyvyttömyys, sosiaalisten estojen löystyminen
- **Otsalohkon takaosa**
Voiman heikkeneminen vastakkaisen puolen raajoissa
- **Ohimolohko**
”Deja-vu” tuntemus, pelkotila, liikeautomatismeit, hajuhallusinaatiot, puhehäiriö
- **Päälakilohko**
Tuntopuutokset
- **Takaraivolohko**
Näkökentän puutos vastakkaisella puolella

Paikallistavia oireita (2)

- **Aivorunko**
Kaksoiskuvat, nielemisvaikeudet, sanojen ääntämisen vaikeus
- **Kuulohermo**
Kuulon heikkeneminen, huimaus
- **Kallonpohja**
Hajuaistin huononeminen, kahtena näkeminen, kasvojen tuntohäiriöt, luomen roikkuminen
- **Aivolisäke**
Näkökentän puutos, päänsärky, hormonaaliset häiriöt

**Tietää meningeooman ja gliooman
kliiniset piirteet**

Meningeooma – tärkein neurokirurgisesti hoidettava kasvain

Histologia

Araknoideasoluista lähtevä sidekudoskasvain. >90% benigni (gr I), 5%:ssa vähäisiä anaplasian merkkejä (gr II), 1%:ssa selvä anaplasia (gr III).

Esiintyvyys

20% primääreista kallonsisäisistä kasvaimista. Keski-ikä diagnoosi- hetkellä >50-vuotta, naisilla 2 kertaa tavallisempi. CT ja MRI paljastavat oireettomia meningeoomia: 1%:lla väestöstä on obduktiossa sattumalöydösmeningeooma.

Kasvutapa

Lähes aina duuraan kiinnittyvä, intraduraalisuuntaan hitaasti kasvava, solidi, tarkkarajainen tuumori. Voi kasvaa veenasinusten sisään, infiltroida luuta (tyypillinen hyperostoosi) ja kasvaa luun läpi orbitaan, sinuksiin ja jopa harvoin nieluun ja nenäonteloon.

Sijainti ja oireet

Tavallisimmat oireet ovat epilepsia ja päänsärky sekä aivohermo-oireet (kallonpohja). Suuri osa todetaan oireettomina sivulöydöksinä, joiden yleensä hidasta kasvunopeutta (1 - 2 mm/v) voidaan jäädä seuraaman vuosittaisilla MRI-kuvauksilla ikä ja potilaan toiveet huomioiden. Meningeooma voi lähteä mistä tahansa duurasta ja aiheuttaa sijaintia vastaavia oireita aivokudosta ja/tai aivohermoja painamalla: sinus sagittalis superior ja falx (30 %); konveksiteetti (20%); sfenoidaaliluun siipi (20%); etukuoppa ja suprasellaariseutu (20%); takakuoppa(10%).

Glioomat - kliinisiä piirteitä (1)

Gliomat

Glioomat ovat lähtöisin aivokudoksen tukisolukosta eli gliiasta. Tavallisin glioomatyyppe on astrozytooma (ks. alla), sitten seuraa oligodendrosyyteistä (aivokudoksen myelinisaatio) lähtevä oligodendrogliooma ja aivokammioiden endymyistä lähtevä endymooma.

Astrozytooma - Histologia

Histologinen luokitus gradus I-IV antaa karkean kuvan ennusteesta: valitettavasti (ennuste huono) glioblastooma on selvästi yleisin:

I = pilosyyttinen astrozytooma - II = erilaistunut, ei anaplasiaa

III = erilaistunut, anaplastinen - IV = erilaistumaton, anaplastinen (= glioblastooma)

Astrozytooma - Kasvutapa

Kasvaa infiltroiden, usein kystinen, nekroosi lisääntyy anaplasian mukana. Kasvunopeus vaihtelee hyvin hitaasta (gr I) hyvin nopeaan (gr IV).

Gliomat - kuvantaminen - MRI i.v. varjoaineella:

II Hypodensinen alue aivokudoksessa, rajan tarkkuus aivoon ja ekspansiovaikutus vaihtelevat, ei yleensä varjoainetehostusta.

III-IV Selvä ekspansiovaikutus ja ödeema. Varjoaineella epätasainen, epätarkka, usein rengasmaisen latautuma (verevä reuna etenee aivokudoksessa, keskus nekroosissa).

Glioomat - kliinisiä piirteitä (2)

Glioomapotilaan tyypillinen ensioire diagnoosihetkellä	Oire
Epileptinen kohtaus	Paikallisalkuinen kohtaus (yleensä)
Kognitiiviset oireet	Hidastuneisuus
	Sekavuus
	Muistihäiriöt
	Hahmottamisvaikeudet
	Persoonallisuuden muutokset
Paikallistavat neurologiset puutosoireet	Puheen tai kirjoittamisen häiriö
	Toispuoleinen halvausoire
	Näkönettäpuutos
Päänsärky	Pitkittyvää, hoitoresistenttiä, erilaista kuin potilaan aiempi päänsärky
	Liittyy muihin tyypioireisiin, ei yleensä ainoa oire

**Keskushermoston kasvainten
yleiset hoitoperiaatteet**

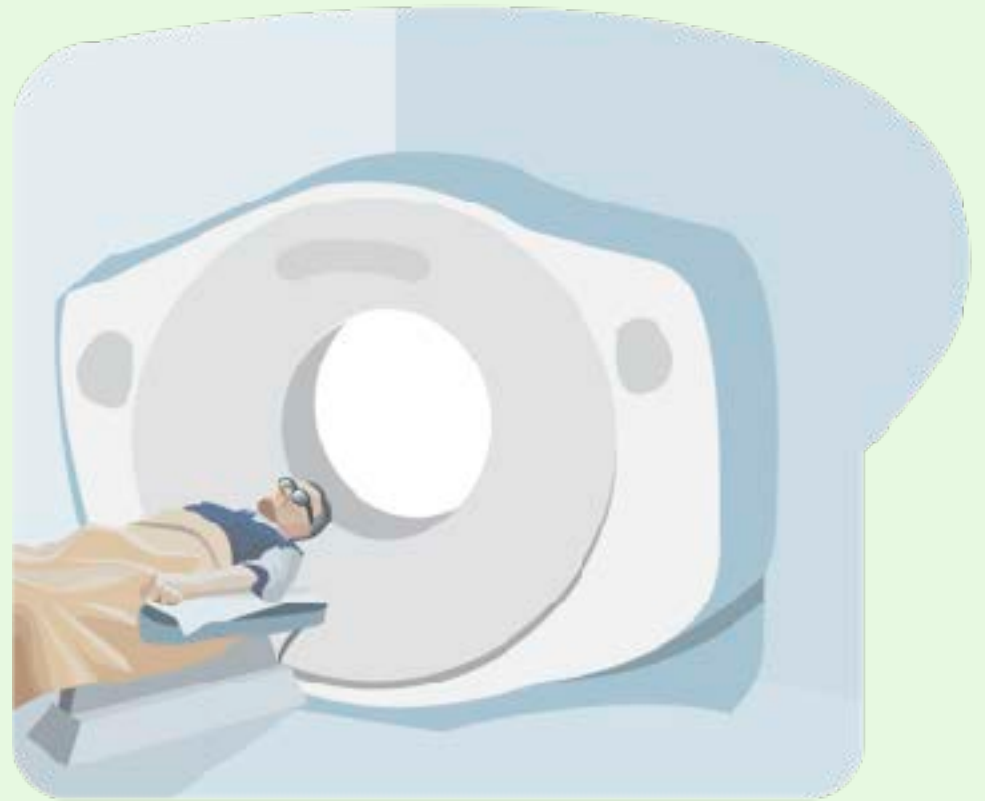

Aivokasvaimen oireet, tutkimukset, hoito

- Ei-paikallistavat oireet
  - Toonis-klooninen epileptinen kohtaus
("GM-kohtaus")
  - Päänsärky
  - Psyykemuutos (osin paikallistaa otsalohkoon)
- Kohonnut kallonsisäinen paine
  - Progressiivinen päänsärky, oksentelu, muutos tajunnantasossa
- Paikallistavat oireet
  - Frontaalilohkosta, temporaalilohkosta, parietaalilohkosta, oksipitaalilohkosta alkunsa saavat oireet

Aivokasvaimen oireet, tutkimukset, hoito

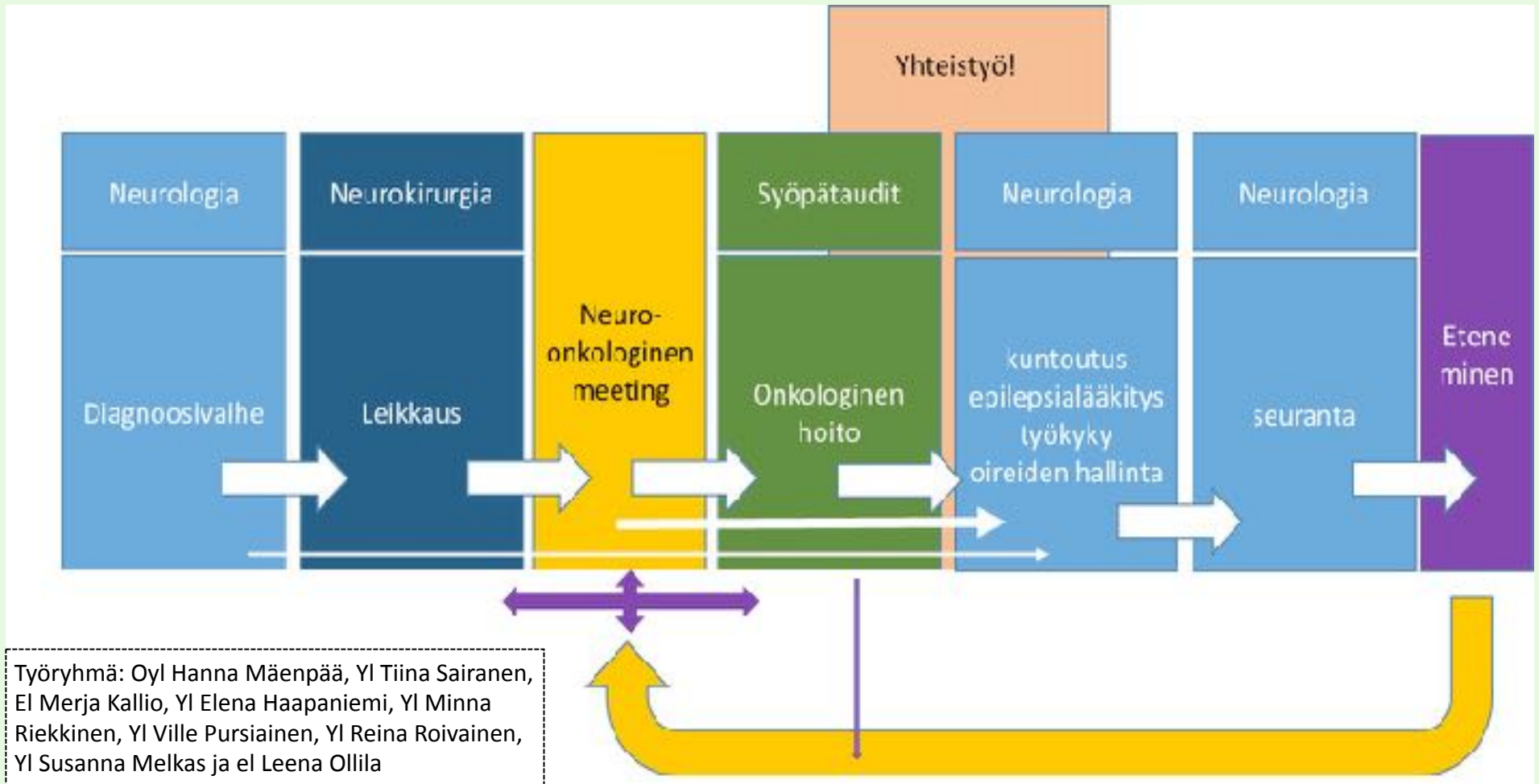
- Anamneesi + status
- Pään neuroradiologia
  - Pään TT (päivystys)
  - Pään MRI
- EEG
- Kasvaimen histologia (biopsia)

Aivokasvaimen oireet, tutkimukset, hoito

- Steroidihoito
- Leikkaushoito
  - Histologian selvittäminen
  - Hydrokefaluksen laukaiseminen
  - Kokonaispoisto / osapoisto
- Sädehoito
  - Mukaan lukien stereotaktinen sädehoito (radiokirurgia)
- Sytostaattihoito
- Geeniterapia

Aivokasvainpotilaan neuro-onkologinen hoitoketju HUS-alueella

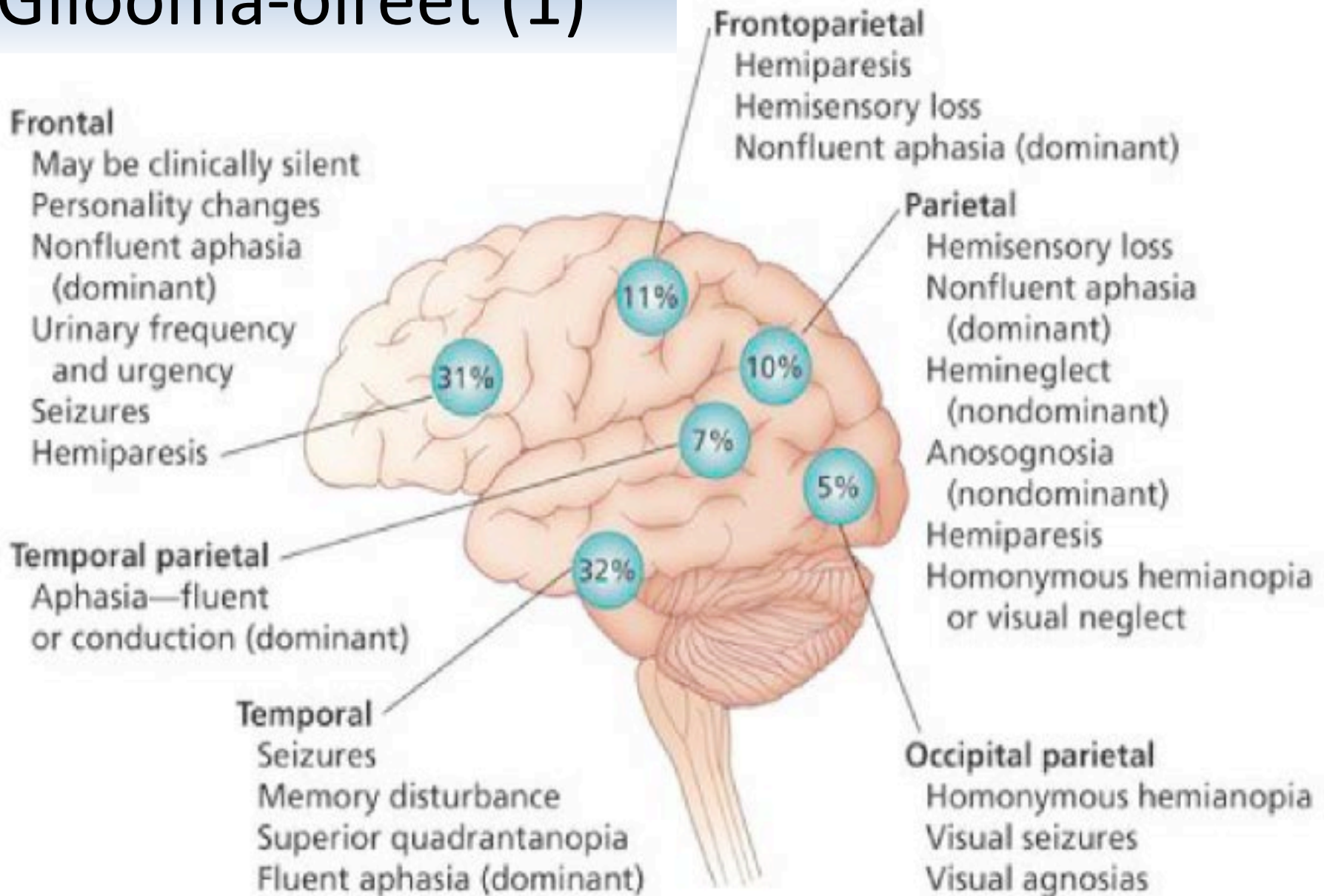

Terhokodin päiväryhmä/Terhon kotisairaanhoido/Palliativinen yksikkö Syöpätautien klinikalla/kotisairaanhoido/kotisairaalat

Syventävää tietoa

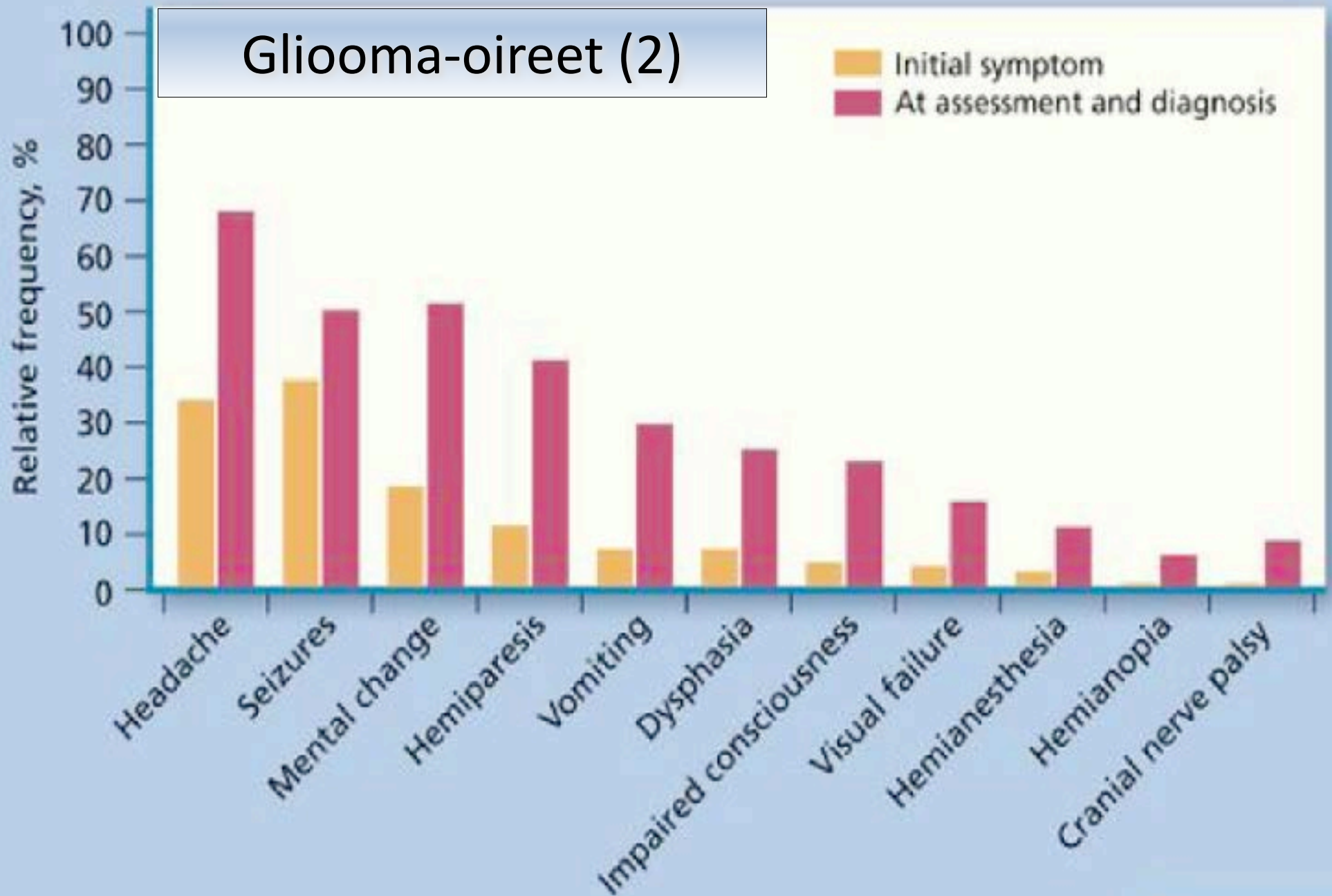
Glioma-oireet (1)

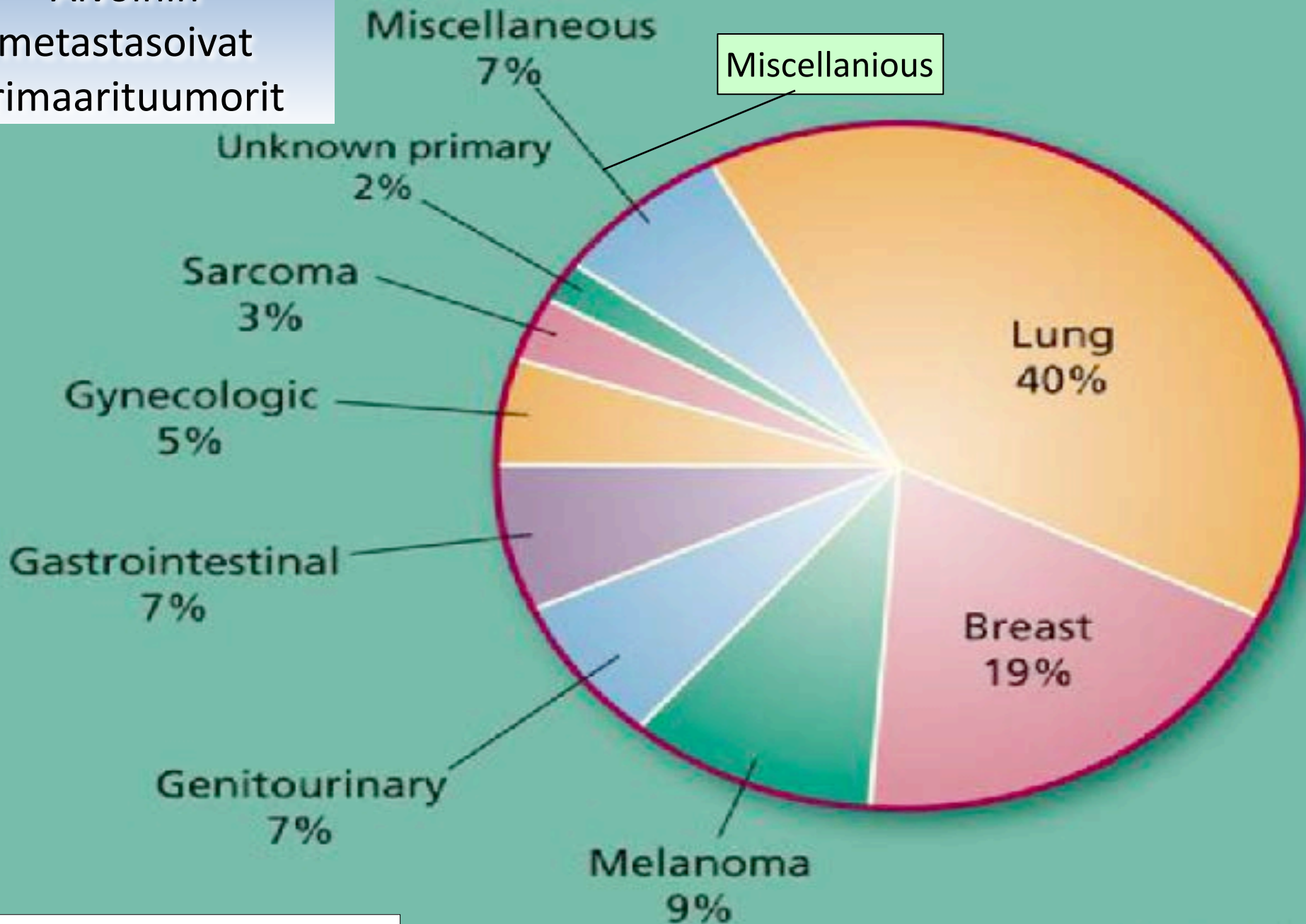
© Current Medicine

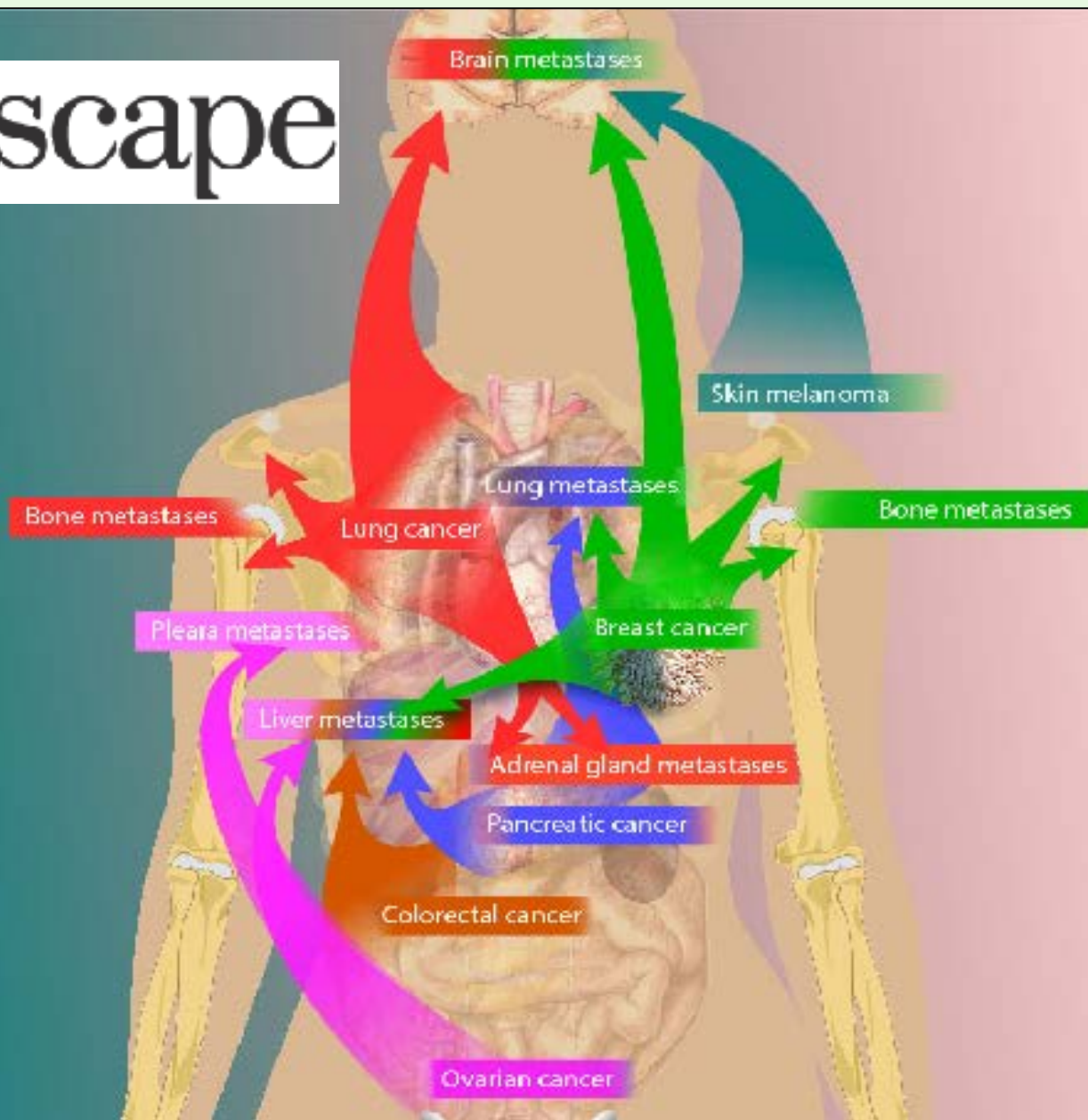

Glioma-oireet (2)

Aivoihin
metastasoivat
primaarituumorit

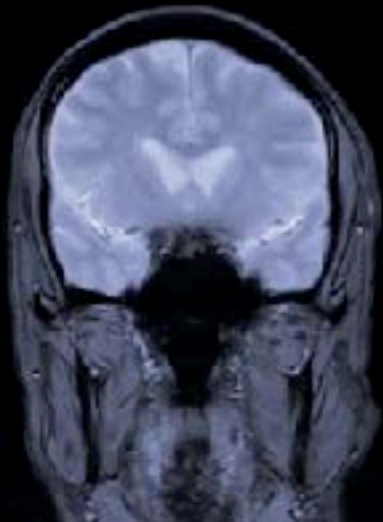
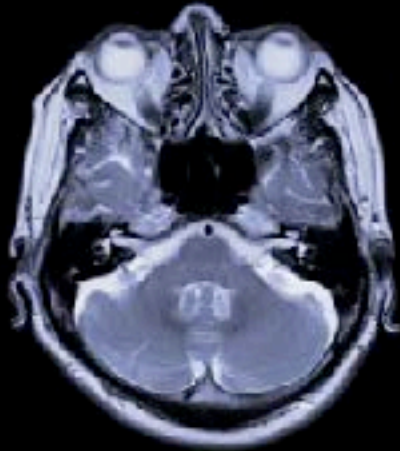

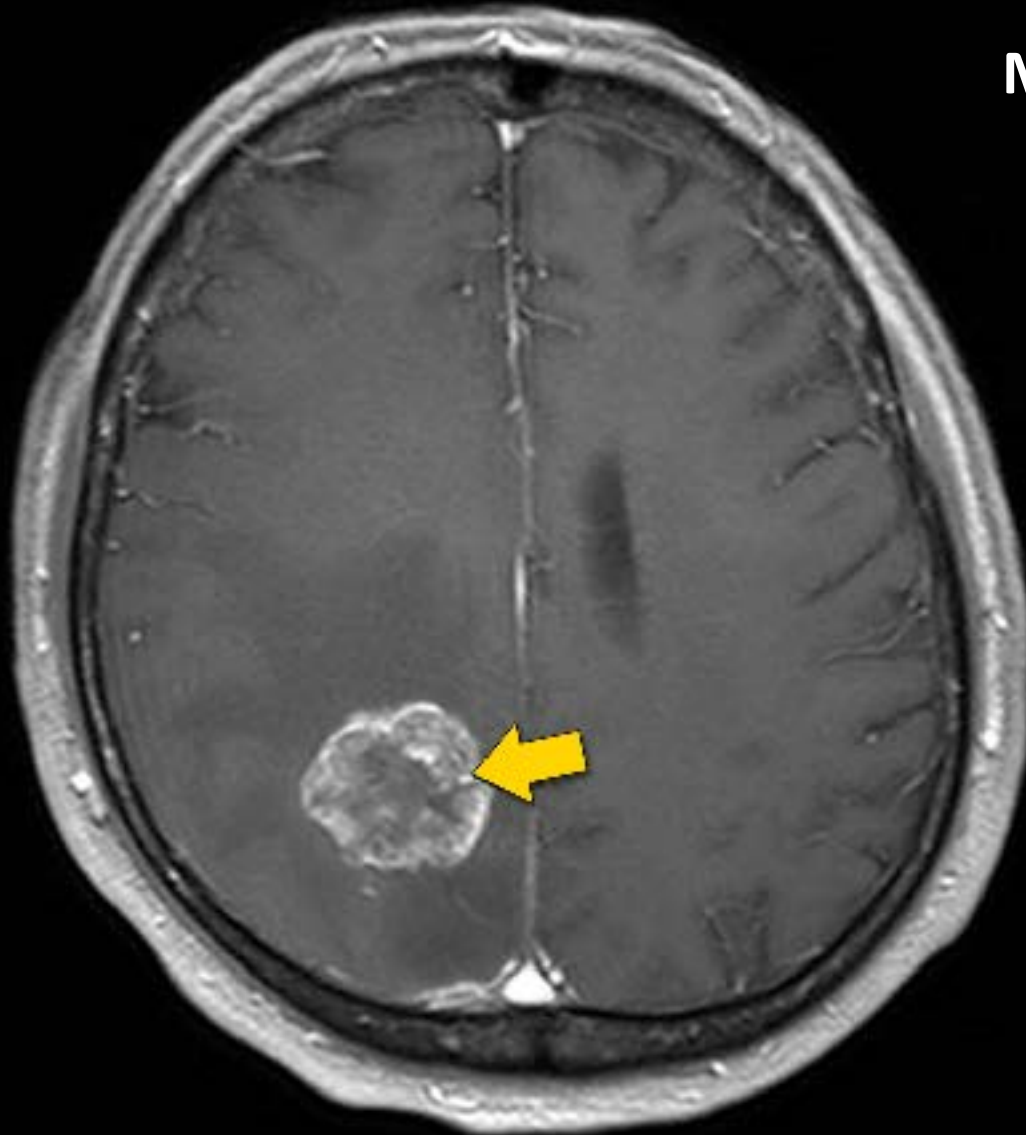
Neuroradiologiaa

Normaali magneettikuva ja
magneettiangiografia

Keuhkosyövän
aivometastaasi

Medscape

MENINGEOOMA

85-v nainen jolla iältään epäselvä vas hemipareesi

Vanhaksi infarktiksi sopiva harventuma oikealla parietaalisesti.

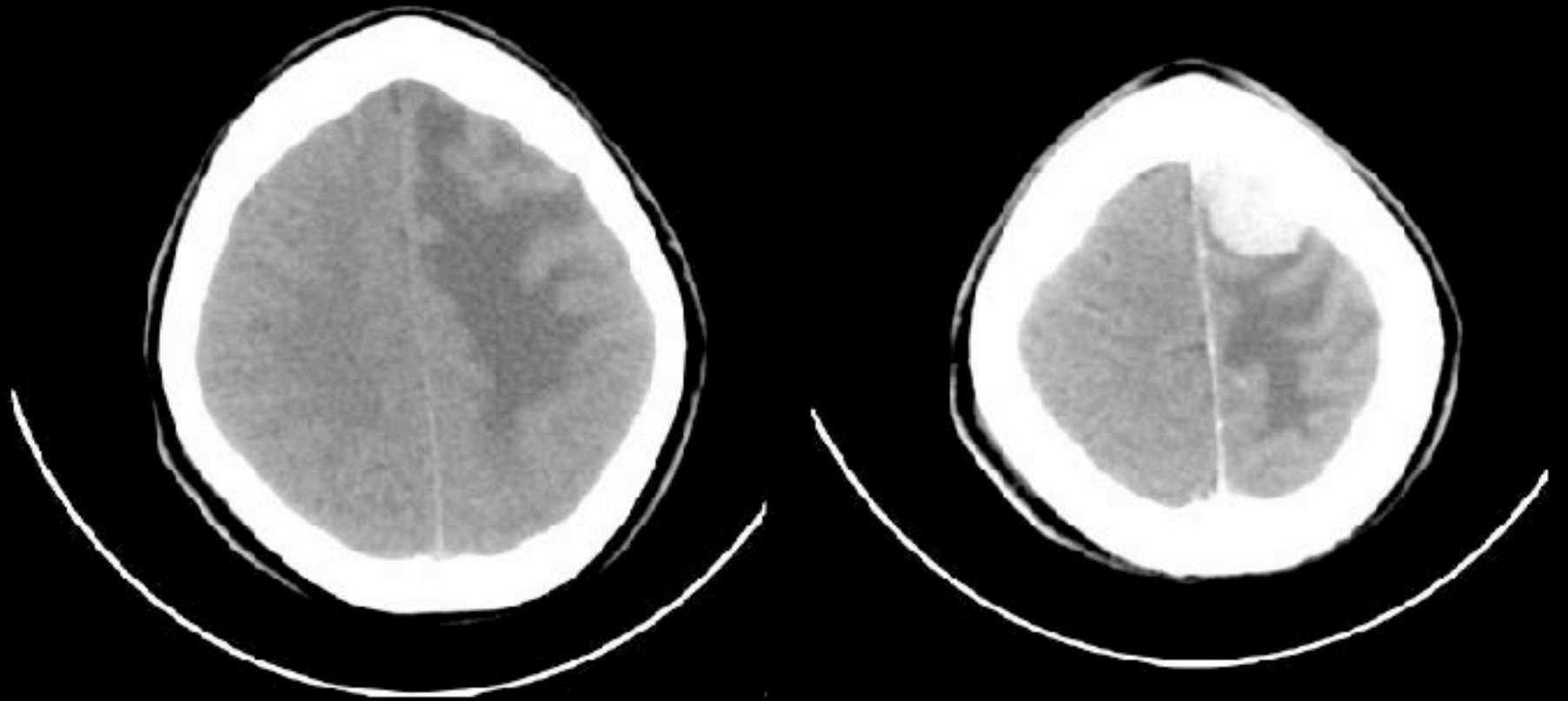
Sattumalöydöksenä keskiviivassa pieni kalkkeutunut meningeooma

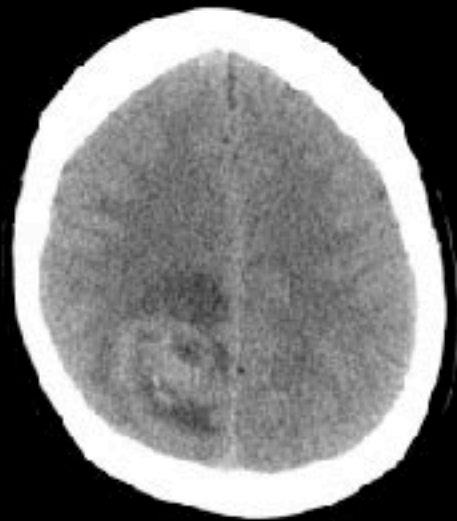
MENINGEOOMA

TT-kuva kahdelta eri tasolta. Alemmassa tasossa (vas) näkyy vain ödeema.

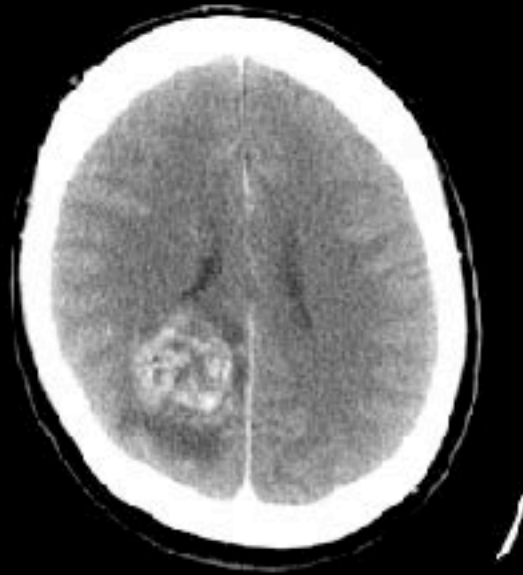

GLIOOMA

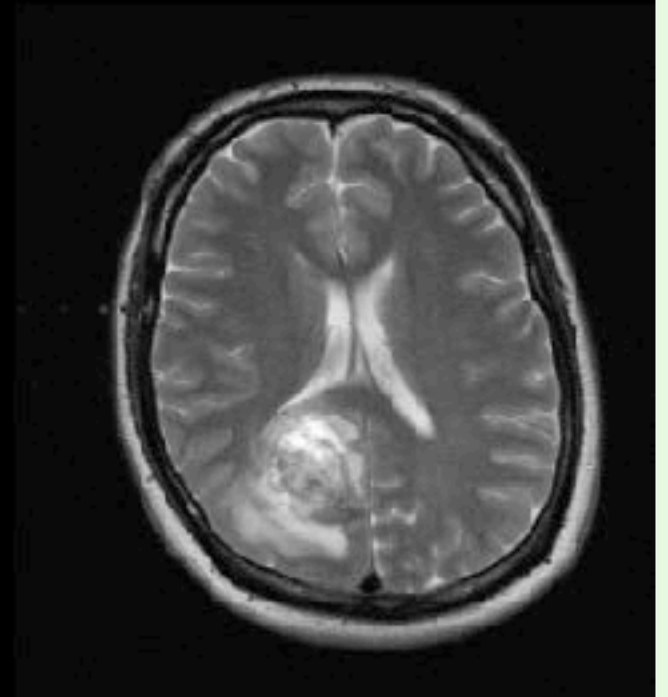
Aik. terve, 35-v mies, tutkimusta edeltävänä päivänä äkillinen näköhäiriö vas näkökentässä jota seurasi päänsärky, vo:lla vasen homonyymi hemianopia,

natiivi TT-kuva

varjoainetehosteinen
TT-kuva

Magneettikuva (T2)